

אתה בחרתנו

נוהג היה בעל ה"אורים ותומים" רבי יונתן אייבשיץ זיע"א, לברך מדי בוקר את ברכות השחר בבית המדרש. באחד הימים דימה אחד השומעים כי רבי יונתן מדלג על ברכת "שלא עשני גוי", חשב תחילה בדעתו אולי מקרה הוא, בבוקר המחר הסכית השומע והאזין והנה שוב דילג רבי יונתן ולא בירך ברכה זו. בימים הבאים הסב את תשומת לבם של שומעים נוספים, עד שנוכחו לראות כי אכן אין הרב מברך את הברכה. בפליאתם כי רבה, פנו לזקן נשוא פנים מתלמידי החכמים שבקהילה וסיפרו לו על כך. נכנס אותו תלמיד חכם אל רבי יונתן וסיפר לו גופא דעובדא, כיצד מתפללי בית מדרשו שמו ליבם לכן שאינו מברך ברכת "שלא עשני גוי". שחק רבי יונתן ואמר לו, מדוע לא תבינו יקירי, כי ברכה זו איננו מסוגל להמתין מלברכה עד אשר אבוא לבית הכנסת. כי מיד בהשכימי בבוקר כשאני אומר מודה אני, והריני נזכר מי אני ולמה זכיתי, מיד בוערת בקרבי התלהבות אש קודש לברך ולהודות לה' על החסד אשר גמלני אשר הנני בן לעם הנבחר, חלקו ונחלתו של מלך הקב"ה, ומיד אני מברך ברוב רגש את ברכת "שלא עשני גוי".

*

ירושלים של הימים ההם געשה ורעשה לקראת בקורו של וילהלם קיסר גרמניה. השלטון הטורקי השקיע רבות בהכנת קבלת פנים מפוארת, ואף פרץ את החומה ליד שערי יפו, לכבוד שיירת הקיסר שתכנס העירה. בביתו אשר ברובע היהודי, היה מוטל על ערש דווי, חד מגדולי וצדיקי ירושלים של מעלה, שהיה חולה מסוכן. כששמע הביקור הצפוי הגיע לאוזניו, הביע את רצונו, להתאמץ ולצאת ולקבל את פני הקיסר. בני ביתו שחששו מאד לשלומם, והבינו את חפצו לצאת לקבלת הפנים, מפני ההזדמנות הנדירה לקיים את המצוה להשתדל לראות פני מלכים, ולברך עליהם "שחלק מכבודו לבשר ודם", כדאיתא בשו"ע או"ח סימן רכ"ד סעיפים ח', ט'. ניסו להניאו מכונתו, בטענה שפטור הוא מכך, לנוכח מצבו הקשה. ענה להם הצדיק, השתוקקתי לצאת לקבלת הפנים, הוא מפני ברכת "שלא עשני גוי" אותה אני מברך כל יום, ולגד עיני עומדים הערבים הפשוטים של שוק העיר העתיקה. וחפצי עזי לזכות ולברך את הברכה, כאשר לגד עיני השליט הגדול, ולהביע את תודתי לבורא עולם שעשני יהודי, ולא עשני כגויי הארצות, ואף לא כאותם היושבים ברומי של העולם הזה...
ב. מ.

ואמנם דרשו חז"ל, כי בשעה שאמר להם "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" - ביקש יעקב לגלות להם את הקץ, כלומר, לא רק את עתידם הקרוב בנחלתם את הארץ, אלא את העתיד להיות עמהם באחרית הימים ממש - בימות המשיח, ולהזות במעמדם המפואר והעצום של שבטי ישראל לאחר התיקון והצירוף השלם, שבו יעמוד כל שבט מישראל בסוף דרכו ובפסגת מעלתו, וסגולתו המיוחדת תתקיים בו בתכלית השלמות.

אולם מאחר שנסתלקה ממנו שכינה, כיון שאותה שעה לא היתה ראויה לנבואת העתיד לבוא לקץ הימין, על כן "התחיל לומר דברים אחרים", ברם לא היו אלו דברים אחרים לחלוטין שאין להם שייכות וענין לכוונתו הראשונה, אלא מעתה הסתפק יעקב בגילוי פרק העתיד הקרוב והנראה לעין, שהוא עתידם בארץ ישראל - מעט מזעיר מאותו גילוי שאליו נתכוון יעקב בראשונה.

ובעומקם של דברים נראה, שכאשר ביקש יעקב לגלות את הקץ, היה מתכוון באמת לברכם שיזכו כבר עתה לתכלית השלמות הנצחית, אולם מאחר שעדיין לא היו ראויים לזה, נסתלקה ממנו שכינה, וברכם כפי דרגתם באותה שעה. והבן.

נערך ע"י הרב דוד אנשין

רשת כוללי אברכים "משנת ירושלים"

ירושלים - בית שמש - ביתר

טנא מלא ברכות

נשגר בזה קדם ידידנו עוז המוסר נפשו למען כוללניו, השם לילות כימים למען התורה ולומדיה

ה"ה הרב חיים אורי רוזנברג שליט"א
לרגל הולדת בנו הי"ו

יה"ר שירווח רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח וישמע בביתו תדיר אף ששון ושמחה ויזכה להמשיך בעבודת הקודש מתוך הרחבת הדעת.

בברכת

ראשי הכוללים אברכי הכוללים הנהלה

אברהם יצחק קרישבסקי

ראש הכוללים

במעמדו של החשוב מביניהם.

ומעתה יבוארו הכתובים היטב; קריאת יעקב אל בניו לצורך נתינת הברכות, נאמרה בלשון "האספו ואגידה לכם". אין כאן ציווי והוראה, אלא "הגדה" - כלומר גילוי וסיפור דברים בלבד. כמו"כ לשון "אסיפה" אין במשמעותה אלא התכנסות גרידא לשם שמיעת הדברים, שכן לצורך עצם נתינת הברכות, לא נדרשה בהכרח התקבצות כל האחים, והיה אפשר שיתברך כל אחד בנפרד, ולא דווקא במעמד כולם.

מה שאין כן בקריאתו אליהם לשם מסירת הצוואה, נקט יעקב לשון "הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם", שיש בו ענין ציווי והוראה - לשמוע בקול אביהם. והואיל וקביעת המלכות והבכורה נוגעת לכל האחים כאחד, ומכוונת כלפי כלל המשפחה, לפיכך נדרשה בכאן "התקבצות" דווקא, כלומר התאגדות כל הבנים לחטיבה אחת. שתהא הכתרת המלוכה והבכורה נמסרת בנוכחות כל בני המשפחה הכפופים לה.

ד. האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט, א)

ואמרו חז"ל: בקש לגלות את הקץ ונסתלקה שכינה ממנו והתחיל אומר דברים אחרים (רש"י). ויש להתבונן מה משמעותו של "גילוי הקץ" שאותו ביקש יעקב לומר להם, ונראה דוחק לפרש שרצה יעקב לגלות את זמן ביאת הגואל, וכיון שנסתלקה ממנו שכינה התחיל בברכת בניו, שהם דברים אחרים לגמרי שאינם שייכים כלל לענין הקץ שנתכוון לו בתחילה. והיאך יתיישבו הדברים בפשטות הכתובים, שמשמע שאכן הגיד להם את אשר יקרא להם באחרית הימים.

ונראה לבאר, ששני הדברים הללו - גילוי העתיד, והברכות שברך יעקב את בניו - ענין אחד הוא. כי הנה לא לחינם נתברך כל אחד בברכה שונה מחברו, אלא כפי שחותמת הפרשה "איש אשר כבודתו בך אותם", שכל אחד ואחד זכה בברכה המיוחדת לו לפי טבעו ותכלית חייו, התואמת את שורש נשמתו. הרי שבברכות אלו היה בראש ובראשונה גילוי העתיד, שבו התנבא יעקב כיצד תתקיים ותתבטא מעלתו המיוחדת של כל אחד מבניו עתה - בדורותיו הבאים אחריו, ואיך ימצא כל אחד את מקומו הראוי לו מצד מעלתו וסגולתו, כאשר יקום מזרעם עם גדול ורב וינחלו את הארץ לשבטיהם. אלא שמלבד גילוי זה, הוסיף ובידך אותם להצלחת דרכיהם הללו, אשר סגולותיו המיוחדות של כל אחד מהם יתקיימו בצורה מעולה ומושלמת.